

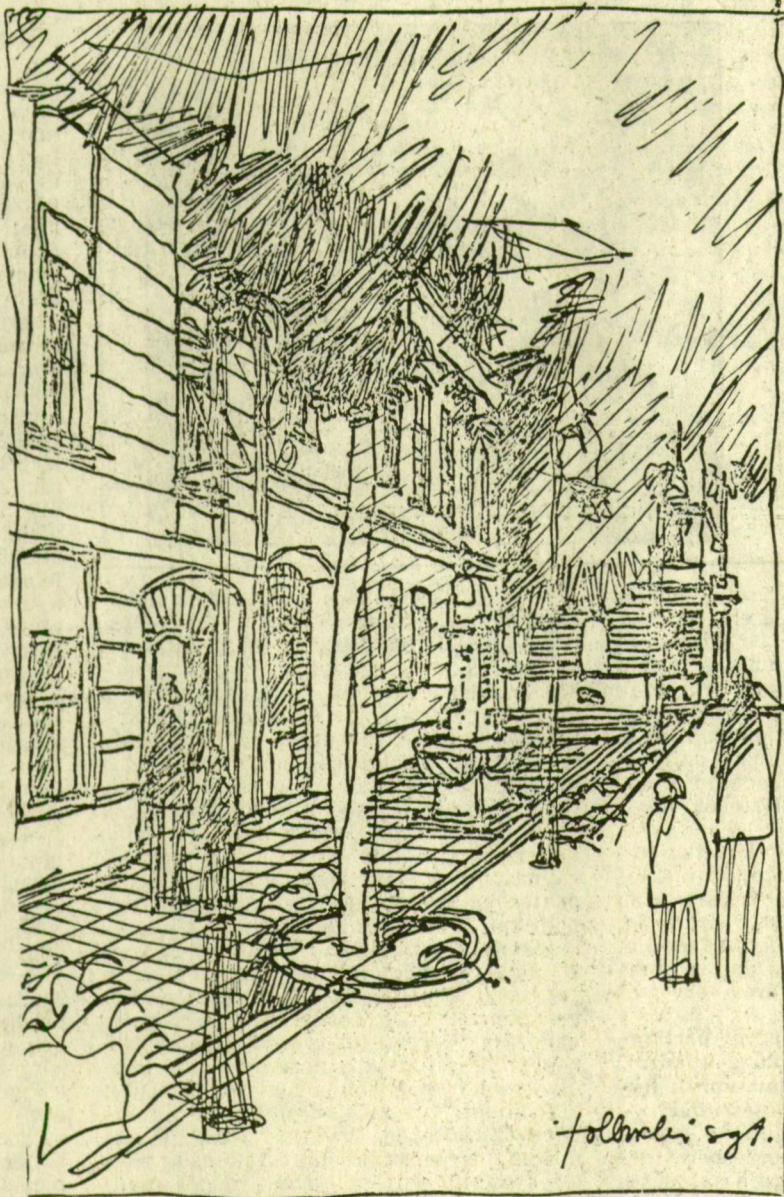
Szigorúan ellenőrzött udvarok

CSEPPBEN A TENGER(SOK MUNKA)

Tíz nappal 1879 viharos, vészta hozó márciusi éjszakája után Kossuth Lajos azt üzenté a turini emigrációból az újjáépítésre vállalkozó szegedieknek, hogy „nagy munkájában az oroszlan-rész mindenestre Szeged népének csüggedetlen erélyére vár.” Akkor is, azóta is. Ha csak az utóbbi 15 évet nézzük, s csupán a Belvárost: csaknem 600 lakás födemcsereje készült el, teljesen felújítottak 4500 lakást, közel egymillió négyzetméternyi felületen új ruhát öltöttek a homlokzatok. Olyan, a városképet meghatározó épületek „születtek”, mint az orvosegyetem oktatási épülete, a Somogyi Könyvtár, a nagyszínház. Vagy ha tovább szűkítjük a kört a kereskedelemre, vendéglátásra: felépült a Domus, a nagyáruház és pavilon-sora, étterme, a Kossuth Lajos sugárúti iparcikküzletek. Átalakítás révén nyílt meg a BAV áruház, a Divat Centrum, a Kelemen utcai Ofofórt, a Kis-Virág, a Párizsi áruház, hogy csak a nagyobb alapterületűeket vagy kereskedelem-politikai szempontból fontosakat említsük. S mivel felsorolásunk korántsem volt teljes, talán nem túlzás az állítás: az évszázaddal ezelőtti újjáépítési lendülethez méltóak a Belváros városközpont-funkciójának erősítését szolgáló mai törekvések. Ezek közül most csupán egyet járunk körül tüzesebben, arra a kérdésre keresve választ, milyen jövő vár a belvárosi tömbbelsőkre, zárt udvarokra. Talán ebből is kiderül: a cseppben ott a tenger(sok munka)...

Kiindulásul: a Belváros üzlet-hálózatának többszintű ellátást kell biztosítania. Az ott élőkét, a város más területein lakókat, s a vonzáskörzet, a régió lakosait. E hármast követelményrendszer a nagy alapterületű áruházak megnyitásától a hálózat szerkezeti változtatásáig is megköveteli. Az úgynevezett profilrendezési ütemtervet a tanács végrehajtó bizottsága 1982-ben hagyta jóvá. A több évre szóló koncepció optimális üzlettipusok kialakítására törekedett. A vizsgálatba akkor bevont 41 üzletből azóta 29 profilja módosult, párosulva a felújítással, a berendezések cseréjével. A korábban nem kereskedelmi célra használt helyiségek, irodák, műhelyek, raktárak visszavétele is jól haladt az elmúlt években. Am a most folyamatban levő építkezések, felújítások és a tervbe vettek (a Jókai utca, Mikszáth Kálmán utca, Komócsin Zoltán tér, Kálvin tér, Oskola utca a legfontosabb helyszínek) már jelzik: további, nagy területigényű kereskedelmi létesítmények elhelyezése a jövőben nemigen lesz mód a Belvárosban, másfelé kell hát „kereskedni”.

Az új utak, módszerek felkutatását a helyiséggazdálkodási feladatok is indokolják. Miközben ugyanis a szegedi vásárlási szokások és hagyományok, valamint az üzletgazdák érdeklődése is a városra koncentráldik, éppen ott egyre szűkebb a hely, fogynak a kitelephető raktárak, és a Belváros szigorú védettségre tekintettel a szanálás sem járható út. Ebben a helyzetben léptek szövetségre a városrendező építész és a kereskedelmi osztály munkatársai, s vizsgálták meg a hagyományos

A városrendező építész, Koczor György rajza tulajdonképpen minta: ilyen is lehet majd egy-egy meghitt zug a város szívében

kereskedelmi negyed (a Szechenyi tér — Klauzál tér — Dugonics tér környékének) több mint hatvan lakóházzal, azok belső udvarait, földszintjeit, hogy milyen lehetőség kínálkozna ott a hálózatbővítésre.

Közbevetőleg: akinek nem élnek ott ismerősei, rokonai, minden bizonnyal akár naponta végigmegy úgy a Kárász utcán, hogy netán évekig be sem megy egyetlen kapualjba sem. Sőt, a tömbbelső udvarára sem. Pedig, higgyék el olvasóink, időnként érdemes volna! Találnának például bensőséges hangulatú, szinte már romantikus udvarocskát a színházi jegyirodától pár lépéssel bentebb, neorealista olasz filmből ismerős összevisszaságot a Somogyi utca bolthajtásos kapualjain túljutva, bódégarázsokkal, rozoga toldalékokkal zsúfolt tömbbelsőket szinte az egész Lenin körúton belüli városrészben. S szinte minden ilyen területen semmire sem való kerítésutánzatokat, kidobásra ítélt bútormaradványokat, megszüntetendő szükséglakásokat, s persze: jobb sorsra érdemes négyzetmétereket.

Merthogy a fölösleges kerítések, dűledező építmények elbontásával, a még felújíthatók funkcióváltásával, némi parkosítással, diszburkolat építésével, a zeg-zugok kitisztításával, egyáltalán: a belső udvarokra jellemző káros megszüntetésével olyan passzáz-

szok, sétatermek, pihenőkertek, bevásárlóudvarok, csöppnyi teraszos teázók, kávézók, hadd nevezzük így összefoglalva: mediterrán karakterű udvarok volnának kialakíthatók, amelyek ennek a városnak a tág értelemben vett otthonosságát, meghittségét erősítik. Amit a Délterv városrendező építész, Koczor György már-már megszállottan tervez-mond-ajánl évek óta, az épp ez: ki lehet találni ennek a belvárosnak a koreográfiáját, meg lehet mutatni az utcafrontok mögötti részeket is, csak — a dolog pénzügyes lévén — ehhez az „építészeti takarítási akcióhoz” partnerek is kívántatnak. Nos, a kereskedelmi osztály megbízásából (fölkérésére? közreműködésével? A megfogalmazás még pontosítható tovább!) most efféle látteleivételen jutott túl a Belváros a központi magja. S nem csak a felmerésen: a tanács végrehajtó bizottsága néhány héttel ezelőtt a dűlét is adta a tömbbelső, belső udvarok átrendezésének elvi koncepciójára.

Summázat helyett: következék egy kis fantáziálás. Ha majd egy pizzára be lehet térni valamelyik átjárón túli belső udvarba, s egy szobor, egy virágzó bokor, egy csobogó ad körítést a pár perces pihenőhöz, ha a belvárosi gyerekeknek lesz hová „lemenniük” játszani, mert lesz egy védett udvarrész némi fából ácsolt mászó-kával, ha a diszkrét szolgáltató környező házak udvarai méltóak lesznek magukhoz a „körítéshez”, akkor talán érthetőbbé válik, mire is volt jó kijelenteni: a belvárosiak ezentúl szigorúan ellenőrzött udvarok lesznek. Legelőször a Kölcsei utca — Kárász utca — Dugonics tér — Lenin körút határolta tömb. Ez tűnik ugyanis a legalkalmasabbnak arra, hogy a kis lépések taktikájával, de egy határozott elképzelést megvalósítva néhány év alatt mintává váljon. Annak példájaként emlegethessük, hogy van megoldás a lakóházfelújításokkal egy időben, az oda nem való lakások, irodák, raktárak elköltöztetésével, foghíjak (vagy elbontandó épületek) beépítésével, s közöttük átjárók kijelölésével, udvarok összenyitásával, a belvárosba illő üzletek telepítésével a hangulatteremtésre. S bízunk benne: a kossuthi csüggedetlen erély érvényesülésére.

PÁLFY KATALIN

Előttem az utódom

AVAGY: A KATEDRA KÉT OLDALÁN

Igazgatói iroda a város egyik legnépszerűbb, legrangosabb, nagy múltú gimnáziumában. A helyiségben már sokszor megfordultam, a berendezés évek óta változatlan: hatalmas növények, sarokra állított, roppant iróasztal, tele papirokkal, könyvekkel. Az ablakokkal szemközti hosszú falon vitrinek, „trófeák”: az iskola tanulóinak, közönségeinek díjai, tárgyjutalmi, oklevelei — a legkülönfélébb rendű-rangú tanulmányi és sportversenyekről. Középen szőnyeg, a sarokban ülőgarnitúra. Az igazgató leültet, kezében cédula.

— Összeírtam. A legrégebben Rimóczy Károly tanít nálunk azok közül, akik itt voltak gimnazisták is. Több mint tíz éve került vissza két testnevelőnk, Láng Imre és Wirth István. Tóth Béla magyar-történelem szakos tanavály jött az iskolába. Kosztolányi József ötödéves tanárjelölt, egyik legtehetségesebb matematikusunk volt, az utolsó évben kijött az egyetemről. Ugyanez a tervem Bedő Katalinnal, ő majd szeptembertől tanít nálunk, kiváló KISZ-vezetőnk volt, az ő idejében kétszer kaptuk meg a KISZ KB Vörös Vándorzászlaját

Aligha kell már „titkot” fölfedni, a nevekből nyilván sokan rájöttek: a Radnóti gimnáziumban vagyunk. Bánfalvi József igazgató irodájában.

Napok telnek, nehéz dolog az időegyeztetés, a tanárok elfoglaltak, nulladik órától a hatodik végéig percük is alig akad; Tóth Bélával a nagyszünetben elvonnulunk a „tanári dohányzóhelyre”.

— Itt találkoztunk az iskola előtt. En a Sajtóházból jöttem a villamoshoz, az igazgató úr éppen kilépett az iskola kapuján. Megpogtatta a vállamat, rögtön megismert, pedig húsz éve nem láttuk egymást.

— A Sajtóházból jött?

— Igen, mert éppen állásüggyben tárgyaltam a megyei lap vezetőivel. Családi okok miatt költözöttnk vissza Szegedre. A művelődési központban és az újságnál kerestem állást, mindkét helyről ígéretet kaptam. Mindkettőt köszönettel lemondtam, amikor kiderült, hogy a régi iskolában éppen szükség lenne magyartanárára. Erről almodni sem mertem. Egyáltalán: semmilyen tanári állásról Szegeden, különösen ezzel a szakkal...

— Ezért akar újságíró lenni?

— Az újságírásban is, a népművelésben is szereztem némi gyakorlatot.

— Meséljen!

— A Radnótiban érettségiztem, a szegedi főiskolán kaptam diplomát, mi voltunk az utolsó előtti háromszakosok; magyar-történelem—testnevelés. A feleségem ösztöndíjas volt. Telekgerendáson kellett tanítania. Csabán laktunk, ő kijárt a faluba, én meg Gyulára. Voltam úttörőtítkár, közművelődési főelőadó, s óraadó több iskolában. A debreceni egyetemen elvégeztem a történelem szakot, doktori disszertációt írtam: az 1711 utáni újratelepítés Békés megyében. Elfáradtam. Miskolcon négy évig voltam a Déli Hírlap munkatársa. Ennyi idő elég is az embernek ilyen kis lapnál, szakközépiskolába mentem tanítani. Amikor meghalt az edesapám, hazaköltöztem. Tavaly szeptember óta tanítok a Radnótiban magyart, és történelmet.

— Kész regény.

— Nem szeretnék nagy szavakat használni, de meg kell mondanom, boldog vagyok, hogy így alakult a sorsom. Az ember a régi iskolájában szívvel-lélekkel tanít, mert ismerős. Világosak a követelmények, szívet melegítők a hagyományok. Meggyőződésem, hogy jobb attól egy tanterület, ha többen vannak benne régi diákok.

— Apó, testnevelés. Kosárlabda. Ki ne tudná ebben a városban a Radnóti kosarasainak legfrissebb eredményeit... Wirth István kisgyermekkorától spor-

tolt; a Radnóti híres csapatának (tanár: Kertész Ferenc) egyik erőssége volt, majd a tanárképző főiskola következett, államvizsga előtt elment egy-két általános iskolába, állást keresett. Abban az évben (1973) szaporodott a heti testnevelés órák száma, éppen egy státusnyi óra „keletkezett” a Radnótiban, az igazgató meg számon tartotta a legjobb kosarasait, ki tudja, hány évre visszamenőleg: „Pistám, gyere, közben majd elvégzed a TF-et!”

— Így lett. Az utóbbi évtizedben — „kosárlabdavonalon” — két-ségkívül a legsikeresebb iskola a Radnóti. Wirth István a fiúkat, Láng Imre a lányokat vezeti — egyik eredménytől a másikig. Legalább két csapattal országos döntősök minden évben.

Láng Imre a főiskola után Bajára került tanítani, aztán hazajött, óraadó volt a Déri szakközépiskolában, míg nem... „Üzent az igazgató úr, hogynem lett volna kedvem...”

— Tíz éve nem tudunk olyasmit kérni, ami előbb, vagy utóbb ne teljesülne. Az iskola vezetésé kiemelten kezeli a „kosárlabdázást, profikhoz illő körülmények között dolgozhatunk — mondja Wirth István. A tanáriban beszélgetünk, van egy lyukasorája. Lelkesen mesél a volt radnótisok hűségéről: a gyerekeiket mind ideadják, visszajárnak évente, az ő volt osztálya is most fontolgatja, hogy tán nem őt, hanem egyévenként kellene a találkozókat megszervezni. Hirtelen felém fordul:

— Hallott már testnevelő tanárról, aki osztályfőnök? Ugye nem. Nem szokás. Kivéve a mi iskolánkat. Láng Imrének is, nekem is van osztályom. És biztos vagyok benne, azért tudok szót érteni a gyerekekkel, mert elevenen él bennem, milyen itt, a Radnótiban az asztal másik oldalán ülni. Belémivódott, még nem felejtettem el, mit vár az ember a tanárától, ha diák. Mesélek is nekik a gimnazista élményeimről. Mindenképpen négy év előnyöm van itt...

— A tanári kar fele tanított. Olyan kedvesen fogadtak, hogy semmi problémát nem jelentett a beilleszkedés. Pedig annak idején a viszonyunk azért nem volt ilyen egyértelműen tisztázott — mosolyog Kosztolányi József. — Az első hetekben jöttek a nosztalgiahullámok, csodálkoztam, hogy elfelejtettem a termék számát...

— Azt hallottam, az egyetem egyik tanszékén demonstrátori-ként dolgozhattott volna az utolsó évben.

— Megvallom, mérlegeltem egy darabig, mit kéne tennem. Könnyebb, lazább lett volna az életem, ha nem jövök ki tanítania. Megfordult a fejemben, érdemes-e a „templom egere-életmód” vállalnom, ami manapság a tanároknak jut... De a kutató sosem látja azt a fényt, ami a gyerek szemében megcsillan, sose látja magát a szemekben, nem érezheti, milyen fontos, jelentőségteljes amit mond, csinál, ahogy viselkedik... Az itt eltöltött fél év alatt bezonyosodott, jól döntöttem, amikor igent mondtam az igazgatónak.

— Aki, persze, tudja mit csinál. Hiszen ismeri a jelöltjeit — választottjait, nem érheti meglepetés, nem kell túl nagy rizikót vállalnia — a gyerekek és kollégák bőrére. Igaz?

— Nekem előny, haszon, ha régi diákok visszakérülnek tanítani. Szeretem tudni, mivel dolgozom. Az iskola hagyományai így maradhatnak elevenek, a követelményszint tartós. A kollégáknak sem kell zsákbamacskát venni, az ismerős közeg jól tesz a visszakérülteknek. Mindenki jól jár. Hát hogynem kísérem figyelemmel a régi tanítványok sorsát!

SULYOK ERZSÉBET

KASSÁK LAJOS:

Ostrom után

Ne tépd ki galambom csőréből az olajágot ha közeleg rombadult városunk felé acélkék szárnyai alatt hozván a magasban gyógyirt a betegnek, téglát az építészhez hogy takarjuk el, ami volt a veres napokban s aki él még, dobálja le gyászos rongyait mert születőben a való igazság báránya a fiatal lány szíve új vágyakkal tele.

Fogadd be, vendéged meg messziről jött galambom ki maga is ivott a fájdalom kútjából s most hírét hozza a lassan pirkadó hajnalnak ami után oly tikkadtan szomjúhoz a szív. Ó, szép, fényesség, még e nap alkonya előtt vezérelj el hozzám békénk ezüst madarát hogy dalolja ki panaszaink bő áradatát nyugózó álmából ebbreze fel az alvót.